



A. Levent TÜZEL
İstanbul Milletvekili

38093

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Çevre ve Şehircilik İdris Güllüce Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. 21.01.2014

A. Levent TÜZEL
İstanbul Milletvekili

Manisa'nın Köprübaşı ilçesinde normal değerlerin tam 140 katı radyasyon ölçümü yapıldığı; bu değerlerin, nükleer çöplük olarak bilinen İzmir Gaziemir'de eski kurşun fabrikasının atıklarının bulunduğu bölgede yapılan ölçümlerin tam 20 katı olduğu 19.01.2014 tarihli Evrensel Gazetesinin manşet haberi idi.

Fırat Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Ahmet Şaşmaz'ın, 2007-2008 yılları arasında "Köprübaşı (Salihli-Manisa) uranyum yatağı çevresinde **toprak, su ve bitki** örneklerinde uranyum düzeyleri ve olası çevresel etkilerinin belirlenmesi" konulu bir çalışma yaptığı ve bölgedeki uranyum kirliliğini bilimsel olarak tespit ettiği belirtilmektedir.

2008 yılında yayınlanan raporda, yöredeki uranyum yatakları üzerine ilk çalışmaların MTA tarafından 1961 yılında başladığı ve 1974 yılına kadar devam ettiği belirtilmektedir. Raporda ayrıca, yörede 1970 ve 1980 yılları arasında Etibank tarafından tesis kurularak, leaching yöntemi ile kayalar içerisindeki uranyumun kazanıldığı, yöredeki uranyum yataklarından 17 Ocak 1975 tarihinde ilk nükleer yakıt için gerekli olan "Sarı Pasta" üretildiği, daha sonra bu sarı pasta üretiminin durdurulduğu ve tesislerin terk edilmiş bir şekilde bırakıldığı aktarılmaktadır.

Rapora göre, Köprübaşı uranyum yatağı ve çevresinde, toprak, bitki ve sulardaki uranyum kirlilik potansiyeli bakımından incelenmiş ve yataklar çevresinde yetişen çok sayıda bitkinin kök, gövde, yaprak ve tohumlarında ağır metal miktarları saptanmıştır. Bunun yanında uranyum yatağı çevresindeki çok sayıda kaynak, kuyu ve derelerden akan suların analizleri yapıldığı, "özellikle uranyum yatağının bulunduğu alan ve çevrelerden beslenen sulara, **230 ppb'ye varan yüksek oranda uranyum** gözlendiği, bu suların WHO kriterlerine (**20 ppb**) göre en az on kat daha fazla kirlendiği saptanmıştır. Bu suların, yöredeki insan ve hayvanlar tarafından içilmesi, sulama amaçlı kullanılması çevre ve halk sağlığı açısından önemli riskler oluşturmaktadır.

Köprübaşı (Salihli-Manisa) uranyum yatağı çevresinden geçen, Demirci ve Gördes çayları, Gediz nehri ile birleşerek Demirköprü Barajı'na dökülmektedir. "Buradan çıkan sular Salihli, Turgutlu, Manisa ve son olarak da İzmir' de Ege Denizi'ne dökülmektedir... İçerisinden geçtiği yerleşim yerlerinde, yeraltı su akiferlerini beslemekte, zirai alanların sulanmasında ve yer yer de açılan kuyular yoluyla da içme amaçlı olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla Gediz nehri aracılığıyla milyonlarca insan bu suyun etkilerinden dolayı olarak da olsa etkilenmektedir."

Konuyla ilgili olarak;

1. Manisa'nın Köprübaşı İlçesi yakınlarındaki eski uranyum madeninin radyoaktif kirliliğe yol açtığına dair sözkonusu bilimsel rapordan Bakanlığınızın bilgisi var mıdır? Var ise, raporda çevre ve halk sağlığı açısından dikkat çekilen hususlarda hangi çalışmalar yapılmıştır?
2. Yörede yaşayan insanlar ve diğer canlıların yanı sıra, uranyumca kirletilmiş bu sular, Gediz vadisinde yaşayan canlıları ve nehirten sulanan tarım ürünlerini tüketen milyonlarca yurttaşın



A.Levent TÜZEL
İstanbul Milletvekili

38093

sağlığını doğrudan riske etmektedir. Bakanlığınızca yöredeki toprak, yeraltı, yerüstü sularının yanı sıra Gediz nehri ve Demirköprü Barajının kirlenmesine karşı ne tür önlemler alınmıştır?

3. 2008 tarihli bilimsel saha çalışma raporunda, söz konusu sahadaki sularda dünya kriterlerinin 10 katını aşan, 230 ppb oranındaki uranyum seviyesinin düşürülmesi için ne tür önlemler alınmıştır?
4. Uranyum madeni çıkarılan yerlerde uyarı levhası ve tel örgü olmadığı iddiaları doğru mudur? Sahadaki uranyum içeren tozun kalkmamasına, etrafa savrulmamasına yönelik önlemler alınmış mıdır?
5. Köprübaşı İlçesi Kasar Köyü yakınındaki uranyum cevheri çıkarılan alanda radyasyonun dünya genelinde izin verilen yıllık radyasyon değerinin 140 katı olduğu iddiaları doğru mudur? Bu konuda Bakanlığınızca en son hangi tarihte bir inceleme ve ölçüm yapılmıştır?
6. 2008 tarihli bilimsel saha çalışma raporunda, söz konusu sahadaki sularda dünya kriterlerinin 10 katını aşan, 230 ppb oranındaki uranyum seviyesinin düşürülmesi için ne tür önlemler alınmıştır?
7. Mevcut uranyum yataklarının, toprak, su, bitki ve canlılar başta olmak üzere çevreye zarar vermeyecek şekilde rehabilite edilmesi için Bakanlık olarak bir girişimde bulunmayı düşünüyor musunuz?